



Fosta casă părintească de la Ipotești (Din colecția Muzeului literaturii române).

CAMPANIE PENTRU IPOTEȘTI

ACAD. D. PANAITESCU-PERPESSICIUS

Schițăm, nu demult, în articolul *Pelerinaj la Ipotești* din « Scinteia tineretului », și în lumina, mai ales, a muzeografiei moderne, câteva gânduri legate de cea dintâi dintre casele memoriale din Patria noastră. Pledam, în fond, căci pledoarie era, pentru acele îmbunătățiri menite să transforme Ipoteștii într-un centru muzeistic, demn nu numai de gloria de a fi fost locul de naștere a celui mai mare poet al nostru, dar și demn de cerințele științei. Arătam, în esență, modul în care, în perspectiva viitorului, Ipoteștii trebuie să devină, nu numai loc de iradiere, dar și epicentrul de studiu al vieții și operei poetului. Însă problema mi se pare cu mult mai importantă, decît acele însemnări lăsau să se întrevadă. În orice caz, timpul nu mai este al improvizăției și dezideratelor. Vremea listei de subscripție, cu modeste cifre în lei (oricît de ridicată ar fi fost valuta!), care a circulat cu prilejul morții poetului a trecut de mult. Prea multă cerneală a curs, chiar dacă pornită din inimă, zadarnic, pentru ca să nu se treacă, în sfîrșit, la o vastă acțiune a întregii obște, o acțiune de interes național, singura în măsură să prefacă în granit nisipul amăgitoarelor bune-voinețe. Și în această acțiune, rolul de căpetenie revine Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă (C.S.C.A.), în speță Direcției Muzeelor.

El, Direcției Muzeelor, îi revine sarcina de a prelua campania, de zi la zi, pentru Ipotești. A pune bazele unei vaste asociațiuni a amicilor poetului și locului său de naștere, pe întreaga țară, ni se pare înția dintre obligații. O Fundație pentru Ipotești, cu ramificații în toate județele, puse sub conducerea respectivilor reprezentanți ai Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă va îngriji de stringerea fondurilor, la care și C.S.C.A. va trece în bugetul său o cotă anuală și

care ar servi la înmărea Fundației, în condițiuni temeinice. Va fi, să nădăjduim, o emulație între județe, căci poetul e nu numai iubit dar și cunoscut pretutindeni, și de pe urma căruia Fundația însăși va avea de câștigat. Bilanțuri de sfârșit de an, însoțite de un comunicat pe țară, vor arăta rezultatele acestei întreceri, și vor însemna prin aceasta chiar, o justă răsplată. La adăpostul acestor enorme subsidii materiale, deoarece cultură fără bani nu se poate concepe, Fundația își va putea începe opera.

Întiul punct dintr-o eventuală ordine de zi pare că trebuie să se ocupe de însăși casa memorială de la Ipotești, unde azi funcționează Muzeul Eminescu și care a fost ridicată pe locul vechii locuințe a Eminovicenilor. Pe locul, nu însă și în spiritul fostei așezări, pe care vandalismul din 1924, al fostului proprietar, a făcut-o una cu pământul. Ecouri ale reacțiunii de acum patruzeci și cinci de ani împotriva unei atît de odioase ignominii pot fi și astăzi urmărite în paginile savantelor monografii închinată poetului și ele pot sluji, oricînd, întreprinderilor Fundației. A fost un frumos exemplu de solidarizare națională și el trebuie indicat ca atare. Din fericiire, se păstrează fotografiile vechii gospodării a Eminovicenilor, așa că restaurarea se poate face în cele mai bune condiții. Mai sînt, după aceea, martori sau descendenți de martori, care să ateste realitățile din vremuri. O dată zidurile ridicate, pe locul și în aspectul lor de altădată, se va trece la reconstituirea interiorului, așa cum va fi arătat, pe vremea copilăriei și adolescenței poetului și așa cum documentele, locale în primul rînd, autoriză. Se va reconstitui între altele, în stilul de epocă, biblioteca poetului, și acele obiecte, pe care, fie opera lui, fie mărturia documentare, le îngăduie. În felul acesta, casa memorială Eminescu, de la Ipotești, își va fi împlinit misiunea. Ceva din atmosfera de epocă a vechii așezări va fi fost sugerat. Rămîne desigur, problema muzeului însuși, cu imagini din viața și opera poetului. El ar putea fi găzduit în celelalte camere și este de datoria Fundației și a Direcției Muzeelor să hotărască modul cum acesta va fi instalat și cum va arăta el.

Ceea ce, însă, nu trebuie să lipsească din Muzeu sînt manuscrisele. Din 1902, cînd Maiorescu (și ar fi de-ajuns gestul acesta pentru a-l binecuvînta de-a pururi) le încredința Academiei Române, cele peste patruzeci de caiete și registre, atît de revelatoare în multiplicitatea aspectelor, se află la dispoziția publicului. După săvîrșirea din viață a lui Ioan Bianu, noul director al bibliotecii, generalul Rosetti, în intenția de a le ocroti de uzură, a dispus fotocopierea manuscriselor. Execuția a fost exemplară, chiar dacă s-a limitat la abia o pătrime din manuscrise. Diferența dintre un manuscris și o fotocopie (oricît de perfectă) abia dacă mai are nevoie să fie subliniată. Și totuși, interesul pentru studiu, al fotocopiilor, nu poate fi tăgăduit. Așadar, un bun spațiu al Muzeului de la Ipotești va fi ocupat de fotografiile manuscriselor de la Academic, executate în condițiile cele mai bune. Fundația Muzeului de la Ipotești și Direcția Muzeelor vor avea grija să completeze sectorul acesta al manuscriselor cu un bogat fond de cărți. Din Biblioteca de la Ipotești nu trebuie să lipsească totalitatea edițiilor, studiilor și periodicelor, la care a colaborat poetul sau ce interesează în studiul operei sale. Ajunge să spunem că Biblioteca Academiei nu posedă nici pînă astăzi o colecție facsimilată din «Curierul de Iași» pentru a înțelege riscurile, ce se cuvin evitate, ale unei astfel de situațiuni. În felul acesta, grație fotocopiilor de pe manuscrise, și bibliotecii, Ipoteștii pot deveni, în curgerea anilor, așa cum spuneam, un epicentru al studiilor eminesciene.

Un alt aspect de care Fundația și Direcția Muzeelor vor avea să se ocupe este acela al estetizării Ipoteștilor, înțelegînd prin aceasta restaurarea peisajului din vremea copilăriei poetului și, în primul rînd, punerea în valoare a acelor elemente de peisaj, ce nu lipsesc din biografia poetului. Și mă gîndesc, îndeosebi, la iazul și insula robinsoniană de după dealul Cătămăreștilor, pe care Eminescu le-a cîntat în poemul postum «Copii eram noi amîndoi». Mai mult: mă gîndesc cu oarecare melancolie la resuscitarea unei expediții ca aceea povestită în sus-amintitul poem, și pe care un film eventual l-ar putea adăuga la colecția de documentare, a Muzeului. Pe drumul acesta al cercetărilor, n-ar fi exclus să ne trezim, într-o bună zi, și cu identificarea acelei «iubite de la Ipotești», cum a numit-o G. Bogdan-Duică și care nu e alta decît eroina juvenilului poem «Mortua est» și al poemului postum «Un roman». Ce este sigur, și intuiția lui Bogdan-Duică n-a greșit, este că misterul acestei iubite preimpurii secerată, zace încă, pe undeva, prin registrele stării civile și ale bisericilor din regiune. Și lanțul descoperirilor mai rezervă desigur și alte surprize.

Sînt cîteva numai din acțiunile pe care Fundația Ipoteștilor și Direcția Muzeelor le vor întreprinde. Să ne grăbim, totuși, a spune că nu ne-am gîndit să trasăm, nici pe departe, planul proiectatei campanii și că lor, celor două instituțiuni, de la a căror colaborare sînt de așteptat atîtea inițiative le revine și sarcina, și meritul de a dezbate în amănunte șansele de izbîndă ale campaniei. Ce este sigur și ceea ce se impune cu evidență e că Ipoteștii, pentru atîtea și atîtea motive, trebuie să însemne, în viitorul nu prea depărtat, nu numai un loc de pelerinaj simbolic. Privilegiul de a fi întîlul popas de reculegere, pe drumul acesta de reînviere a valorilor noastre culturale, se cuvine cinstit pe măsura lui. Înființarea Fundației Ipoteștilor și investirea ei cu toate atributele materiale e mai mult decît un comandament al zilelor de astăzi. Direcția Muzeelor din Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă are cuvîntul.